

na bienale in razstave v tujino. Namesto da bi sami opazili in nagradili njihovo kvaliteto, jim potlej oponašamo, da so priznanje zanjo po krivem dobili na tujem. Taka likovna klima prav gotovo ne more pospeševati ustvarjalne likovne vneme. Še več, kriva je za obupavanje in občutek mnogih naših ustvarjalcev, da si nimajo kaj obetati. Med umetniki bodo vedno razlike, od povprečnih do izjemno nadarjenih. Spoštovati moramo vsakteri ustvarjalni napor, toda posebne spodbude so vredni tisti, ki predstavljajo najboljše, kar zmore naša likovna občutljivost. Sprememba teh naših konvencionalnih odnosov do likovno progresivnega ustvarjanja se mi kaže prav toliko pomembna kot večja gmotna sredstva, ki jih bo morebiti že jutri mogla dajati naša družba za uspešnejšo rast likovne ustvarjalnosti.

Mart
Ogen

Kriza

Glas: Življenje je polno kompromisov. Slej ali prej boš moral začeti pristajati nanje.
Jaz: Ne pristanem.

KRIZA. Posneli so mi kožo.
MORDA BLODNJE

Zvezali so me, mi zamašili usta,
potem so se lotili dela.
Zarezali so vame, kot bi bil mrtev,
odrezali so mi ušesa,
s skalpelom odstranili veke,
mi podržali ogledalo pred oči:
Hoteli so ugotoviti, koliko prenesem.
Povedali so mi: Šlo je za dobro vsega človeštva.
Nemogoče je naštevati vse, kar so počeli z mano.
Bili so pravi znanstveniki.
Skrbno so pazili, da jim ne umrem.

Za nekatere bi lahko prisegel, da jih od nekod poznam.
 So bili med njimi kakšni nekdanji prijatelji?
 Poslovni znanci? Sorodniki?
 Ne vem. Mogoče je, da sem se tudi motil.
 Res pa je, da so bili vsaj nekateri tako dobri,
 da so mi dali uspavalo, preden so začeli.

Ob neki priliki mi niso zamašili ust.
 Vprašali so me, če sem že kaj bolj pameten.
 Obljubili so mi vse novo: Nova ušesa, nove veke.
 Poslej boš mnogo lepši, če boš hotel, so mi rekli.
 Bolj pravilen boš, postavnejši, bolj naš.
 Takrat sem jim poskusil pljuniti v obraz.
 Poskrbeli so, da sem se kmalu spet lepo obnašal.

In spominjam se, bil je tisti z upognjenim tilnikom —
 sramežljivček? suženjska duša? strahopetec? —
 bil je on, ki je kriknil svojim kolegom: Nadut je, nadut,
 moramo se ga lotiti bolj strokovno, psihološko —
 in mi izrezal jezik.

Da, in tako so mi potem kazali filme,
 v katerih so pretepali, posiljevali, pehali v blaznost
 vse, ki sem jih ljubil,
 in rekli so mi, naj priznam, da sem to jaz počel,
 mi zagrozili, da jih bodo sicer mučili pred mojimi očmi,
 in prikimal sem, jaz, jaz, jaz sem to storil,
 oni pa so se režali in jih vseeno privlekli noter
 in se izživljali na njih,
 in jaz sem blaznel, blaznel do jutra, omedlel.

Kasneje so me obiskali tisti dobri, tisti čudno znani,
 rekli so, da se mi je o vsem samo sanjalo,
 in jaz sem jim verjel, ker sem jim hotel verjeti,
 le da so se ponoči spet vrnili oni drugi
 in se je vse začelo znova,
 dokler ni ostala živa le še moja glava,
 zmedena, vsi njihovi obrazi en sam zelenkast kolobar,
 glasovi sladki, kako so se pačili, bog, kako sprenevedali!

In potem so na zrcalo pred mojimi očmi
 nalepili besede, črne, črne, a kako slepljive,
 in bile so moje besede, moje misli,
 le da so jih ti prasci pomešali med sabo,
 in so bile zdaj nore, smešne, gnusne, prilizljive,

ne, ne več moje, ne več moje.
 In vlili so mi živo apno v grlo,
 mi ukazali, naj preberem te besede,
 in jaz sem jih poskusil brati, kot sem jih jaz zapisal,
 zahropel Ghraaaa!
 in oni so se krohotali, tleskali drug drugega po hrbtih, se režali,
 do solz, vsi ti dobrotniki človeštva, vsi ti »znanstveniki«,
 ampak zdaj sem jih spoznal, spoznal sem ene kakor druge,
 kljub njihovim kirurškim maskam in poklicnemu žargonu,
 spoznal sem njihove glasove v peklenskem trušču,
 kljub iglam, ki so jih pustili v mojih ušesih,
 kljub iglam, svetlim in nemirnim,
 ki so zvenele, se zadirale v možgane in zvenele,
 zvenele venomer . . .

KRIZA. Zrak suh.
 MORDA OPIS Električna.
 RESNIČNEGA Zvok slanih kapelj
 STANJA na nezaceljeni rani ušesa.
 Nikoli dež.
 Nikoli glas.
 Glas greh?
 Glas muka.

Telo poleg mojega
 ne čuti. Ne sliši.
 Suho grlo.
 Obraz poleg mojega
 spi.
 Ne sliši.

Obraz, telo ljubezni?
 Spi.

KRIZA. Noč. Vlažne rjuhe.
 MONOLOG CELIC. Agonija do skrajnosti napete membrane ušesa.
 POLZAVEST Lobanja izjedkana.
 Glava ognjena.
 Ležim in se bojim
 ganiti.
 Vendar telo ne uboga.
 Krči se, vzpenja, drgeta.
 Žgoče, sovražno telo.
 Da bi že enkrat umrlo.

HOČEM

DA

CRKNE!

In glava. Noro.

Ognjena lobanja.

Placenta možganov.

Noro. Noro, noro.

Noro kakor ogledalo, kakor ura, ne, to niso sanje.

Izjedkana glava.

DAJTE, DA SE ŽE ENKRAT REŠIM SAM SEBE!

Brez glasu.

Vpijem brez glasu.

Mimo.

Torej so mi dali antibiotike, ti tepci. Hvala.

Dali so mi antibiotike vseh vrst, proti vsem boleznim.

Pa gre samo za glavo. Za MOJO glavo.

Lepa glava, ni kaj reči, krasna glava, velikanska.

Zdaj zdaj se bo razletela.

Se je že.

Na tisoč drobcenih glav. Kako bolijo.

In vse so moje, te izsesane glavice, vse so moje.

Tak crknite že enkrat, crknite, crknite, vsi skupaj!

Pograbim uro, treščim jo v zrcalo.

Ognjena krogla

butne

v negibnost,

blaznost:

Zabrboti v gomazečih kanalih,

izlije se v grlo,

suho,

zažre se v razpoke.

Kri in en sam krik brizgneta kvišku,

kolesca, stekleni drobcji obvisijo v glavi,

prosto nihajo —

zobki se zagrižejo v obok lobanje,

v izmozgano lupino

zarezujejo

strah.

Ampak ne, nikar, res me ne smete razumeti napak,

saj strašno cenim, da, naravnost ljubim te zdravnike!

Toliko zdravil so mi dali, toliko časa študirali in tako fini so —

pa se jim še sanja ne, kaj je narobe z mano —

ali pa mi nočejo povedati —

PRASICE! LOPOVI! POKRITE RIHTE! ZAKAJ SE MI SAMO
REŽITE?

NOR SEM, ALI NE? POVEJTE!

Nor, zelo preprosto, ali ne, gospoda, nor . . .

Joj, moja glava, NA POMOČ! Nihče ne sliši . . .

Da, da, bleščeče pleše, gospodje doktorji,
 nikogar nimam, vsi so že odšli,
 zelo lepo, kajne, bleščeče riti, lepo ste poskrbeli zame,
 študirali ste, pa ne veste nič,
 jaz nisem nič študiral, pa tudi nič ne vem,
 kajne, kako sijajno, klečeplazni hrbti,
 šli so in me pustili samega, vsi moji laskavi prijatelji,
 šla je vsa moja lepa pamet,
 in jaz ne vem nič več,
 jaz ne vem nič
 o ničemer,
 o nikomer,
 (zaman me mučite, zaman me zaslišujete)
 ali pa nočem vedeti,
 prav kakor vi, gospodje anti — kaj že? anti-kaj?
 Vse te igle v moji glavi,
 stonoge v mojih žilah, v živcih, kremplji, kremplji, krempljci —
 prav žal mi je, nič več ne vem, gospoda, jaz ne vem nič več —
 Soparna noč, tišina.
 Do skrajnosti napeta opna ušesa.
 Odvratna zavest lastnega telesa.
 In to telo poleg mojega!
 To tako zoprno zdravo telo,
 ki žge in spi,
 ki spi!
 Ta brezbriznost!
 Ta sebičnost!
 In ta obraz — ta guba v kotu ust —
 posmehljivost? uživaška samozadovoljnost? krutost . . .
 Ne, to že ni obraz, ki sem ga ljubil,
 obraz sočutja, vdanosti od včeraj,
 obraz ljubezni vseh teh let,
 ki sem ga čakal, gledal,
 ki sem želel ga ljubkovati spet in spet,
 prav ta obraz ob mojem, ne, to ni mogoče,
 ta noč morilska v meni —
 zavest, da sem preveč vsega
 izgubil, zatajil, prodal, pozabil,
 in se kasneje zadovoljil —
 s čim?
 Z besedo drugih?

Z urami in ogledali, ki so mi jih nosili v dar,
da bi me pridobili

ZASE?

Ali pa z vašimi napotki, gospodje redkih las?
BESEDNI GANGSTERJI! KARIERISTI!

Morda pa z vašimi zdravili proti vsem boleznim,
UČENI DOKTORJI?

Kar sami jih požrite!

Noč — Noč mineva.

Ura in zrcalo sta razbita.

Spet je obraz ob mojem licu obraz ljubezni.

Vem. In spet verujem vanj. Ker moram. Ne, ker hočem.

Hladen, nežen cvet, tišina, se mi razpre na ušesih.

In na očeh. In v grlu. Lokvanj.

Zdaj spet lahko oči zaprem.

Zunaj je jutro, svet.

Tema več ne boli.

Grlo, ptica, le še narahlo skeli.

Potem zapoje.

Med petjem zaspim.

KRIZA. KONEC.
PIKA. KLICAJ.
VPRAŠAJ. IN SPLOH

Bedak.

Pesem? Hladen, nežen cvet? Še kaj?

Vsi

so dobili vse, kar so želeli.

Vsi, prijatelji, znanci, zdravniki, sorodniki, vsi.

Prav vsi (tudi ti, ljuba moja, tudi ti!)

so dobili vse, kar so želeli od mene.

Zadovoljni s svojim delom

so me zapustili. Krasno.

Povit z obvezami,

preboden z iglami,

bolan, uspavan,

bebast od mamil —

lahko so si bili gotovi, da ne bom nič opazil.

Obrazi, tišina, drsenje, drsenje,

sam s sabo, —

bebast od mamil —

IZDAN! PRESLEPLJEN! OSAMLJEN!

Zvabljen v puščavo, vročica, nemočen —

premamljen v puščavo —

s poljubom, izbrala si pravi trenutek —

poljub, slana slina, valovi soli —
 poljub, kakor Kristus —
 peščeni prividi, valovi soli —
 Proč, proč!

Proč s krinkami, v njih je smrt!
 In proč z obliži, proč z obliži, proč z obliži!
 V njih je strup!
 V njih je stud!
 Proč z njimi!
 In proč s temo, proč z obvezo čez oči, naj vidim!
 Proč z obvezo — jaz moram — jaz hočem — naj vidim —

Ljubezen? —
 Mogoče. V očeh.
 Telo poleg mojega? —

Plesen. Brezčutno.
 Plesen, brezskrbno, debele plasti, ki prekrivajo, ki prikrivajo —
 Ah, nič, samo lupina
 Pod njo barve.
 Ne ljubezen.
 Ljubezen nikoli.
 Samo barve, laž, plesen, od nekdej.
 Piši: Pod kožo: Gniloba. Gobavost.
 Nikoli ljubezen.
 Razen v očeh.
 Mojih.
 Prelepljenih s preteklostjo.
 Proč z obliži.

In obraz?
 Ljubezni??
 Kupljiv:
 Koža papir, koža umetna svila,
 prah, pod njo škrlatno prostaštvo.
 Rdeča zarez v maski prsteni.
 Nikoli ljubezen.

Rečem vam, proč z obliži.
 Rečem vam, proč z obliži, v njih je strup.
 Proč z obliži, v njih je stud.
 In proč z lažjo, proč s temo, proč s prividi:
 Plesen: Izdaja: Smrt.

Rešujem svoje oči.
 Rešujem svojo ljubezen.